

Filip Hájek

Marginální oblasti v Česku: příklad vojenských újezdů

Bakalářská práce – Oponentský posudek

Filip Hájek se ve své bakalářské práci věnuje tématu vojenských újezdů v Česku a navazuje tím na několik dřívějších geografických výzkumů o vojensky využívaných území vypracovaných nejen katedře sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK v Praze. Stejně tak je práce rámcově zasazena do rozsáhlého výzkumu periferních oblastí na pražském pracovišti.

Práce má celkem 88 stran, z toho 60 stránek textu. Už z tohoto pohledu lze Hájkovu práci považovat za nadstandardně náročnou a velmi obsáhlou. Náročnost práce spočívala především ve snaze o splnění cílů práce, protože autor zvolil spíše obecný rámec tématu a zpracovával značné penzum literatury (citace obsahují 106 publikovaných titulů a další internetové zdroje). Práce je rozčleněna do 7 kapitol vč. úvodu a závěru. Autor jasně formuloval výzkumné otázky, cíle práce mají spíše historickogeografický charakter a jako metoda výzkumu byla vhodně zvolena především hermeneutika. Poslední cíl práce, vnímání VÚ z pohledu sousedních obcí, vhodně zakončuje celý koncept práce.

Kapitola teoretická východiska k polarizaci prostoru a marginálním územím výrazně přesahuje úroveň bakalářské práce. Vysvětlení používaných pojmů přichází ve třetí části teoretické kapitoly a má opět nadprůměrnou úroveň. V další kapitole lze ocenit především to, že se autor držel geografické části tématu a velkou pozornost věnuje rozvojovým dokumentům VÚ. Nevyváženě největší pozornost je dávana VÚ zaniklých po roce 1990, hlavně Ralsku a Mladé (důraz na Ralsko a následně i Boletice pokračuje v průběhu zbylé části práce). Částečně se to Hájek snaží kompenzovat v další části stejné kapitoly, kdy plynule přechází k výčtu prací zabývajících se ostatními VÚ. Souhrn ekologické literatury o vojenských újezdech může být přínosem nejen pro další sociálně resp. regionálně geografické práce. Největší slabinu následující kapitoly o historii VÚ na území Česka resp. tehdejšího Československa spatřuji ve značném prolínání jednotlivých období dělených do částí kapitol chronologicky (4.2 vs. 4.3, 4.3 vs. 4.4, kdy autor „zrušil“ tři újezdy po roce 1990, teprve potom „nechal přijít“ Sovětská vojska a teprve v podkapitole 4.5 hodnotí rušení VÚ celkově). Další podkapitoly jsou členěny logicky a jsou sepsány kriticky, bez opomenutí zmínění širších okolností jednotlivých problematik VÚ.

Kapitola věnovaná percepci VÚ navazuje na výzkum provedený Seidlem a Ženíškovou a diskutuje jednotlivé pozice samospráv a jejich obyvatel k zachování/zrušení VÚ. V závěru práce je zmíněno naplnění cílů práce a zodpovězena většina výzkumných otázek.

I přes výše zmíněná pozitiva práce mám několik připomínek především k formální, ale i obsahové stránce práce. Autor zmiňuje pojmy turismus a cestovní ruch jako synonyma (s.11 a s.46), navíc uvádí termín „formy turismu“, který je pravděpodobně zaměněn s pojmem „formy cestovního ruchu“. Nelze souhlasit s větou, že VÚ představují „dosud stále nepříliš prozkoumanou oblast“(s.12), bylo tím myšleno nepříliš zkoumané téma? Na s. 23 autor s odkazem na Seidla zmiňuje, že ve VÚ „chybí dostatečná provázanost a schopnost udržovat a zvyšovat lidský kapitál“. S tímto bohužel nelze souhlasit, protože lidský kapitál má jako součást například i věk a zdraví a například věk je na území některých bývalých nebo současných VÚ enormně nižší než jinde (Ralsko má průměrný věk méně než 30 let, Mladá nepatrně více). Na s. 25 je poukazováno na marginalitu VÚ v sociálních a ekonomických pohledech. Zde si jen dovoluji poznamenat, že politická marginalita je rozhodně významnější než ta ekonomická. VÚ jsou sice bariérou ekonomického rozvoje ve vzájemné spolupráci okolních obcí, ale přítomnost vojenských posádek znamenala vždy jistý ekonomický příjem, stejně tak zaměstnanost velké části obyvatel okolních obcí. Z tohoto důvodu si pravděpodobně většina starostů nepřeje úplné zrušení vojenských újezdů. Naproti tomu politická marginalita těchto území a jejich obyvatel je daleko důležitější, protože obyvatelé nemají možnost volit do komunálních zastupitelstev, nemohou vlastnit majetek (viz další části textu autora, které toto potvrzují).

Další nedostatky textu bakalářské práce jsou dvojího typu. První jsou chyby v citacích a poznámkách, kde se v převážné většině jedná o méně zásadní chyby: Scyrba vs. Sczyrba (s.30 a s.36). Na s. 50 je zmíněna práce Jacksona 2004, jejíž citaci jsem v seznamu použité literatury nenašel. Poznámky pod čarou by se měly číslovat vzestupně napříč celým textem. Druhým typem jsou pravopisné chyby. Na s.56 uvedeno „následky by měli být eliminovány“(místo měly), „ve všech současných VÚ“(místo současných), s.57 – zákonem 218/2004 Sb., jenž se změnil zákon“ (místo jímž). Poslední výhradu lze mít k opakování celých souvětí s.44 a s.45 také s. 50 a s.56.

Práce Filipa Hájka je rozsáhlou prací, která by bez značných úprav mohla být obhájena i jako diplomová, a proto některé oponentovy připomínky by měl autor chápat jako doporučení pro psaní diplomové práce. Autor vytvořil velmi zdařilý sumář literatury na téma vojenských újezdů a bude velmi zajímavé sledovat jeho další akademickou tvorbu ve spolupráci s jeho staršími kolegy, kteří se tématu věnují déle než pět let. Jakýkoliv výzkum vojenských újezdů může tuto práci použít jako rozcestník pro dílčí studie. Práci neubírá na kvalitě pouze jediný

zahraniční zdroj literatury (Halás), což se zajisté při vypracovávání diplomové práce změní. I přes zmíněné nedostatky, s ohledem na rozsah práce, uchopení a obtížnost tématu hodnotím tuto bakalářskou práci výborně, pokud její autor zodpoví nebo bude schopen vhodně diskutovat níže uvedené dotazy.

Chtěl bych požádat autora o zodpovězení následujících dvou dotazů:

- Na straně 23 autor zmiňuje, že nelze určit, zda-li jsou VÚ geometrickou periferií na základě vzdálenosti. Jaký tedy autor navrhuje způsob měření geometrické periferie?
- Odkud autor převzal členění jádro-semiperiferie-periferie-marginální zóna (s. 25)? O několik stránek zpět totiž srovnává periferie a marginální zóny jako totožně chápaná území. Jedná se tedy o vlastní chápání nodality?

Mgr. Jan Baxa
září 2010